

УДК 130.2

АНТРОПОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Запорожченко О.В.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Проаналізовано існуючі в теорії інформаційного суспільства основні риси постіндустріальної (інформаційної) цивілізації, її позитивні та негативні прояви. Автор статті звертає увагу на найбільш актуальні антропологічні ризики в існуванні та розвитку інформаційного суспільства у теперішній час та у майбутньому, доводить, що екстремізм та тероризм за певних обставин можна також вважати антропологічними проблемами. Стаття містить певні пропозиції щодо подолання окремих проблем людства в епоху інформаційної цивілізації.

Ключові слова: інформаційне суспільство, антропологічні проблеми, розвиток, людство, цивілізація, загроза, комп'ютерні технології, ризики, майбутнє, прогнозування, вирішення.

Вступ та постановка проблеми. Останніми десятиліттями філософи, соціологи та історики, вдаючись до періодизації історії людства, все частіше використовують цивілізаційний підхід, бо вважають його сучасним, актуальним та найбільш сприйнятним серед інших видів періодизації. Згідно такого підходу, людство протягом своєї історії має проходити доіндустріальну, індустріальну та постіндустріальну, або інформаційну стадії цивілізації.

Сучасна епоха для більшості країн світу являється часом переходу від індустріальної до постіндустріальної (інформаційної) стадії цивілізації. Група найбільш розвинутих країн світу опинилася у названій стадії розвитку ще наприкінці ХХ століття. Згідно західних соціологічних та політологічних вчень у концептуальному плані для постіндустріального суспільства визначними рисами є перевага сфери послуг над сферою виробництва, зміна соціальної структури суспільства (стратифікація за класами поступається класифікації суспільства з професіоналізмом), створення нових інтелектуальних технологій, запровадження системи контролю за плануванням та контролем за технологічними змінами). У 80-х роках минулого століття серед прихильників цивілізаційної концепції розвитку суспільства з'явилися вчені, які здійсни-

ли спробу обґрунтувати необхідність, доцільність та вчасність зміни терміну «постіндустріальне суспільство» на термін «інформаційне суспільство». Основу концепції інформаційного суспільства заклали З. Бжезинський, Д. Белл, А. Тоффлер. На думку авторів цієї теорії, вироблення, розподіл та споживання інформації є головною сферою економічної діяльності суспільства.

Першими вченими-теоретиками, хто надавав визначення такому поняттю, як інформаційне суспільство, були американський економіст Ф. Машлуп у роботі «Виробництво та розповсюдження знань у Сполучених Штатах» (1962 р.) та японський теоретик К. Кояма у ряді своїх досліджень (1969 р.). На основі праць К. Коями в Японії у 1972 році було розроблено державну програму «План інформаційного суспільства: національна мета до 2000 року». Японський вчений Е. Масуда у книзі «Інформаційне суспільство як постіндустріальне суспільство» (1983) розвинув філософську концепцію та описав основні принципи повністю інформатизованого суспільства, однак ця концепція являла собою ідеалізовану утопію суспільства із справедливою формою суспільних відносин, синергетичними взаємозв'язками, спрямованістю на вирішення основних цінностей часу тощо [3, с. 80].

Дійсно, перехід людського суспільства до інформаційної стадії породжує процес глобалізації, який, у свою чергу, має безліч позитивних проявів. Але ж названий процес приносить із собою чимало негативних проблем, у тому числі антропологічного характеру. У даній статті її автор робить спробу показати суть основних антропологічних проблем інформаційного (постіндустріального) суспільства, що на сьогодні являються у тій чи іншій степені небезпечними, а тому – актуальними, отже вимагають комплексного осмислення та передбачають пошук шляхів для їхнього вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика людських цінностей, якості життя людини у його основних вимірах, загострення глобальних проблем людства в умовах інформаційного суспільства останніми роками піднімали у своїх працях зарубіжні та українські теоретики постіндустріальної цивілізації. Англійський вчений Джарон Ланір, спеціаліст у галузі віртуальних даних та біометричних технологій, у своїй достатньо великій за обсягом роботі – книзі «You are not a gadget. Manifesto» («Ти не гаджет. Маніфест») – попереджає людей від страшної перспективи «стати не особистостями, а автоматами чи бездушним натовпом людей, які більше не діють як особистості» [17, с. 7], показує механізми перетворення людини інформаційної доби за формулою «головноногі молюски + дитинство = люди + віртуальна реальність» [17, с. 39], пропонує створення комп'ютерної програми, яка б реагувала на особистість користувача. Дж. Ланір наголошує, що має за мету створити «програмне забезпечення, яке вийде за межі існуючих символічних систем... Замість цього кожен модуль програми повинен для зв'язку з іншими модулями використовувати нові загальні техніки розпізнавання образів, бути здатним розпізнавати обличчя» [17, с. 40].

Ще з радянських часів і донині проблеми інформаційного суспільства хвилюють філософа та психолога А.Насаретяна, який нещодавно перевидав свою велику працю «Цивилизационные кризисы в контексте универсальной истории. (Синергетика – психология – прогнозирование)» («Цивілізаційні кризи в контексті універсальної історії. (Синергетика – психологія – прогнозування)»). В останньому виданні цієї книги автор наголошує на думці, що причиною кризи інформаційного суспільства, як і криз попередніх цивілізацій, являється незбалансована діяльність людей та з'ясовує шанси планетарної цивілізації подолати комплексну кризу, яка, на думку А. Насаретяна, вже розпочалася [9, с. 215].

Російський філософ М. Караваєв у статті «Об антропологических проблемах информационного общества» («Про антропологічні проблеми інформаційного суспільства») з'ясовує сутність антропологічних проблем сучасного суспільства, пропонує власні визначення поняттям «інформаційне суспільство» та «інформаційні технології», аналізує різні види впливу інформаційних технологій на людину [15]. У роботах доктора філософських наук професора А. Горбаня, особливо у його статті «Антропологический кризис как состояние общества переходного периода», («Антропологічна криза як стан перехідного суспільства») сутність

антропологічної кризи сучасного інформаційного суспільства вбачається у загрозі втрати людиною основоположних сенсів свого життя, яке «перетворюється на щось, хоча і більш вільне і широкє, але, одночасно, і поверхнєве, ігровє, позбавленє відповідальності, стає бездумною розвагою, повною невизначеностєй... ставлячи соціум і себе на грань буття і небуття...» [2, с. 127].

Інші українські суспільствознавці, як от В.І. Аксьонова, О.П.Дзобань, А.О. Данильєв, С.Б. Кримський, Д.Е. Муза, О.Г. Данильєв, А.В. Голуб, Н.В. Лазарович, І.В. Тарасенко, В.І. Аксьонова та інші також безпосередньо торкалися теми антропологічної кризи, антропологічних проблем сучасного суспільства. Стаття І. Тарасенко «Духовність в інформаційному суспільстві» без зайвої нищівної критики показує проблемність духовного світу людини у добу інформаційного суспільства. Автор статті вбачає мислення і творчість людей тим ставом, який сприяє розвитку духовності та гармонічному її поєднанню з сучасними досягненнями науки і техніки, і як наслідок, стане рятувальним кругом для людини інформаційної доби [6, с. 23]. Н. Лазарович у своїй доповіді «Особа у смислових вимірах техногенної цивілізації» на міжнародній науковій конференції, присвяченій проблемам глобалізації, зазначила, що інформаційна цивілізація має своєю ознакою розмивання соціальних норм, традиційних цінностей, перетворює особу на «функцію» та «засіб», на виконувача соціальних ролей, а деконструктивні процеси у суспільстві породжують втрату персоніфікації, кризи ідентичності [13, с. 20–21]. В. Аксьонова у статті «Антропологічні виміри комунікативно-інформаційного усвідомлення сенсу буття» серед інших проблем, породжених інформаційною епохою, називає проблему виживання всього людства, питання досягнення повної національної безпеки для кожної країни світу, необхідність формування безпечних умов соціалізації особистості та людських спільнот, «ноосферного» типу мислення кожної людини, почуття взаємної відповідальності за долю планети та Всесвіту [1, с. 11].

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Розглядаючи основні антропологічні проблеми постіндустріального суспільства, їх дослідники у своїх працях здебільше зупинялися на їх морально-етичному дискурсі («зомбованість» соціальним «прогресом», «байдужість до природи і байдужість до моралі» [4]), на розмивання соціальних норм та традиційних цінностей [13], на антропологічних ризиках покоління-Net, що «має штучне мислення, пам'ять, сприйняття дійсності», на питаннях «інформаційної екології». Значно рідше антропологічна криза розглядалася у ракурсі впливу інформаційних технологій на соматичну (тілесну) організацію людини, тобто на її здоров'я, здійснювали трансантропологічні прогнозування [15, с. 69]. Деякі дослідники звертають особливу увагу на таку складову антропологічних ризиків інформаційного суспільства, як «криза довіри» – довіри до друзів, партнерів, до соціальних та економічних інститутів, а більше за все інше – до політиків національного та світового рівнів.

Великою загрозою всій планетарній цивілізації на сьогоднішній день є явище, яке породжено

багатьма проявами антропологічної кризи та яке вже стало глобальною проблемою сьогодення – екстремізм. Взаємозв'язок екстремістських явищ нашого часу із антропологічними проблемами інформаційної цивілізації – ця частина проблеми вперше піднімається автором даної статті.

Мета статті – виявити найбільш суттєві проблемні ризики інформаційного суспільства як у теперішній час, так і в перспективі на майбутнє; запропонувати окремі шляхи виходу щодо деяких аспектів антропологічних проблем; довести, що такі явища сьогодення, як екстремізм та тероризм при певних обставинах являють собою проблеми антропологічного плану.

Виклад основного матеріалу. Протягом другої половини ХХ – початку ХХІ століття науковці суспільних, економічних та природничих наук, розробляючи концепцію індустріального суспільства, прийшли до висновку, що з точки зору соціології та футурології головним фактором цього суспільства є виробництво та використання науково-технічної та інших видів інформації, тобто основним товаром у цьому суспільстві є інформація, а провідним видом діяльності – інтелектуальна праця. Ця соціологічна і футурологічна концепція являється різновидом теорії постіндустріального суспільства, основи якої були закладені Ф. Машлупом, К. Коямою, Е. Масудюю, З. Бжезинським, Д. Беллом, А. Тоффлером. Окрім понять «постіндустріальне суспільство», «інформаційне суспільство» різні автори-науковці використовують його синоніми: «освітчене суспільство» (К. Флекснер), «суспільство ризику» (У. Бек), «посткапіталістичне суспільство» (П. Друккер), «відкрите суспільство» (Дж. Сорос) тощо [3, с. 81].

Найважливішу роль у формуванні інформаційного простору відіграють сучасні комп'ютерні технології, що становлять собою технологічний фундамент, на якому інформаційне суспільство функціонує й розвивається. У виробничому секторі на перший план виходять фірми, які створюють комп'ютери та програмне забезпечення. У становленні цього сектору ринку важливе значення має діяльність корпорацій Microsoft, IBM, Intel, які і на сьогоднішній день не втратили своїх позицій у сфері виробництва комп'ютерних послуг.

Позитивні прояви інформаційної доби стрімко поринули у життя людства: завдяки інформаційним технологіям якісно змінилася робота поліції, медичних та навчальних закладів; майже всі країни світу стали користуватися прогнозуванням метеорологічних даних за допомогою суперкомп'ютерів. В наші часи оперативно розробляються технологічні інновації, які значно поліпшують якість повсякденного буття людей: з'явилися гаджети, що можуть контролювати в режимі реального часу фізичні показники стану організму людини, системи дактилоскопічного доступу, RFID-датчики для відстеження переміщень товару і GPS-системи для прокладки маршрутів слідування; у побут людини увійшла технологія «розумний будинок», заснована на дистанційному керуванні власним приміщенням; частіше з'являється побутова техніка із вбудованим процесором, яка здатна самостійно задавати алгоритм роботи. Комп'ютери широко використовуються в медицині, промисловості, сільському

господарстві, наукових дослідженнях, у прогнозуванні та навчанні.

Але ж вчені-антропологи, які вивчають тілесну природу людини, її походження і подальший розвиток, походження й еволюцію людини, утворення людських рас, нормальні варіації фізичної будови людини, сьогодні б'ють на сполох. Антропологи застерігають: попри всі досягнення інформаційної цивілізації постіндустріальна епоха може стати останнім періодом в існуванні людини сучасного біологічного типу – кроманьйонця, або ж взагалі людини як виду взагалі!

На самому початку поступу інформаційної цивілізації «гору» суспільної стратифікації посіли технократи-інтелектуали (такі собі «фізики» – зовсім не «лірики», більш мізантропи, – ніж філантропи...), які і здійснили інформаційний прорив та комп'ютерну революцію, відкривши епоху «людини-Net». Однак надалі, особливо коли Інтернет становиться доступним широким масам населення, коли з'являються соцмережі, суспільство стало ділитися на тих, хто створює інформацію та комп'ютерні програми, та тих, хто їх споживає – тож окремі дослідники проблем інформаційної цивілізації стали висувати гіпотезу про мутації структури особистості у перетворений стан, яка відбувається під впливом цілої низки механізмів інформаційної епохи.

Якщо навіть уявити, що прогнози деяких трансгуманістів можуть справдитися (пригадаємо: трансгуманізм – актуальний напрям сучасного світогляду, який базується на переосмисленні досягнень науки і визнає можливість та необхідність фундаментальних змін людини за допомогою передових технологій з метою ліквідувати страждання, старіння і смерть, значно посилити фізичні, розумові і психологічні можливості людини [14]) і вже у 2080-2130 рр. людство отримає перші матричні біоелектронні структури для медичних цілей – кібергоспіталі, де стане можливим тимчасове збереження свідомості і пам'яті людей в разі руйнування їх організмів в результаті хвороб або травм і тривалість життя людей зросте до 130-150 років; у 2130-2200 рр. медичні матричні структури зможуть людям із зруйнованим організмом зберігати свідомість у матричних структурах, здійснювати віртуальний вихід в реальний простір в тілі робота або кіборга та очікувати відновлення свого організму, а вже у 2200-2300 рр. можна буде вийти з матриці у нове клоноване тіло [15], то, по-перше, до цього часу потрібно пройти чималий шлях, по-друге, не відомо, чи ці «нові люди» будуть мати справжні людські морально-етичні якості у кращому їх розумінні.

Почнемо із того ризикованого шляху, який має пройти людина інформаційної доби. Першими за хронологією подій ризиками, що підстерігають сучасну людину, дослідники вважають ризик втрати ідентичності та ризик відходу від реальності, які призводять до розмивання уявлення про власний статус, цілі і сенс життя. Наступний серйозний ризик – полістандартизація освіти та навчання. Хоча, сама по собі полістандартизація не несе негативного смислового навантаження, але ж в умовах конкуренції боротьби за споживача учбові програми та курси не завжди здатні надати якісну навчальну інформацію, отже ви-

никає можливість сутєвих фальсифікацій та спекуляцій на малопродуктивних темах та непо-
трібних навчальних дисциплінах.

Ризик гіперактивності людини інформаційної доби внаслідок «перепрограмування» самого себе на все нові і нові види діяльності при відсутності володіння методологією пошуку нового породжує втому, депресію, яку часто намагаються зняти шляхом комп'ютерних ігор – а це ще більше погіршує ситуацію. Така гіперактивність нерідко призводить до появи серйозних психічних захворювань [16].

«Лавина збиткових і немічних дітей наростає практично у всіх розвинених країнах, що вже асоціюється з початком виродження кроманьйонця як виду...», – писав фантаст Станіслав Лем [цит. за: 8, с. 114]. Негаразди та серйозні проблеми із фізичним здоров'ям, які можуть призвести до незворотних змін в існуванні людини як фізичного індивіда – це і є наступний ризик – ризик втрати фізичного здоров'я. Оскільки інформаційна цивілізація передбачає, що більшість активного населення має бути задіяна офісною роботою, а це, як мінімум, знижує його фізичну активність, а надалі призводить до певного роду захворювань, викликаних малорухливим способом життя. «Причому якщо першими симптомами можуть бути головні болі, біль в спині, підвищена втомлюваність, різь в очах, дратівливість та інше, то в разі ігнорування на їх основі можуть розвинутиися серйозні хронічні захворювання серцево-судинної системи, нервової та інших систем організму. Тривала робота за моніторами обчислювальних машин, часте використання планшетних комп'ютерів і т.п. позначається на зорі людини» [15, с. 71], – застерігає М. Караваєв. Крім того, систематичне збільшення обсягу електромагнітного випромінювання та його безпосередній вплив на мозок людини являють собою серйозну загрозу.

Антропологічні ризики втрати духовності та втрати довіри взагалі можуть стати значною перешкодою на шляху розвитку інформаційного суспільства та поставити крапку у подальшому існуванні людського соціуму та самої людини як біосоціальної істоти. Все це на фоні легкої можливості знаходження користувачами своїх однопольових у Інтернет-мережах, часткової або сильної «зомбованості» з боку тих, хто звик використовувати людей у своїх екстремістських цілях, збільшує загрозу і масштабність екстремістських настроїв та терористичних атак. (Пригадаємо: екстремізм (від латинського *extremus* – крайній) у сучасних словниках визначається як прихильність крайнім поглядам, методам, діям, заходам у політиці; тероризм (від латинського *terror* – «жах») – це форма політичного, релігійного, ідеологічного екстремізму, який полягає у систематичному застосуванні нічим не обмеженого, не пов'язаного з військовими діями фізичного насильства для досягнення визначеної мети шляхом усунення супротивників, вбивства політичних лідерів, військових або рядових громадян, вибухи, напади на банки, арсенали зброї, захоплення повітряних лайнерів, заручників тощо [14]). Не секрет, що сьогодні дуже мирний раніше центр Європи (Франція, Бельгія, Україна) потерпає від тероризму та екстремізму. Завдяки

спілкуванню в Інтернеті, терористи різних національностей мають сьогодні змогу підтримувати систематичні контакти й допомагати одне одному: розповсюджують матеріали екстремістського змісту, обмінюються досвідом, надають необхідну інформацію, домовляються про спільні тренування, надання сховищ, зброї, про здійснення операцій інтернаціональними, змішаними бригадами. Часто за ними стоять зацікавлені в цьому держави (особливо коли вони хочуть завдати збитків іншій державі), що маніпулюють цими терористичними групами через свої спецслужби (найчастіше в Інтернеті). Отже, на сьогодні проблеми тероризму та екстремізму також сміливо можна віднести до проблем антропологічних, бо екстремістські ідеї самі по собі спотворюють людську психіку та сприяють знищенню людських душевних якостей, та, у найбільш песимістичних прогнозах, можуть призвести до знищення людської цивілізації.

Висновки. Таким чином, інформаційна цивілізація подарувала людині добре влаштований побут, комфортні умови роботи, якісну медицину, доступний зв'язок із будь-якою точкою планети, багато інших благ, від яких людство, навіть під загрозою знищення себе як біологічного виду, вже не відмовиться. Сьогоднішні дослідники майбутнього суспільства вдаються і до оптимістичних трансгуманістичних прогнозів, і до вкрай песимістичного перебільшення антропологічних ризиків цієї цивілізації. Однак, за свідченням давнього грека Сократа: істина завжди посередині. Тому, яким буде наше сьогодні, яким буде майбутнє людства – залежить від нашого покоління. Зберегти здоров'я, здатність до комплексного саморозвитку, оволодіти методологією організації робочого часу та часу відпочинку – завдання кожної сучасної людини. Створювати більше інтернет-ресурсів, спрямованих на розвиток духовності, моральних якостей людини; ввести (хоча б часткову!) цензуру на ресурси, що спеціалізуються на показі «елементів вседозволеності» (сексуальних оргій, невинуватої жорстокості, катувань); в решті-решт здійснити мрію таких ІТ-спеціалістів, як Дж. Ланір – створити комп'ютерні програми, що будуть враховувати особистість користувача та займатися його вихованням та перевихованням задля забезпечення продовження існування та розвитку духовної, розумної, фізично-розвинутої людини (і краще, якщо ця людина все ж таки залишиться кроманьйонцем!) – це велике, глобальне завдання сьогоднішніх програмістів.

Перспективи подальших досліджень. Для тероретиків-спеціалістів та для аматорів, яких цікавлять проблеми аналогічні тим, що були підняті у даній статті, існує безліч напрямків, у яких ще багато недослідженого. Не беручи до уваги глобальні завдання ІТ-спеціалістів, хочеться наголосити на наступних факторах:

1. Проблема екстремізму та тероризму, яка у значній мірі залежить від якості інформаційного простору як наслідок втрати ідентичності, зниження духовних якостей, посилена пропагандою насильства та жорстокості вимагає значно більшої уваги до себе.

2. Більш професійне з медичної точки зору вивчення наслідків дії електромагнітного випроміню-

вання на людину у ракурсі «все – отрута, і все – бальзам», тобто дослідження як негативного, так і позитивного результату його дії на людину з метою розумного балансування в роботі офісних працівників та у дозвіллі людей – Net.

3. Поза увагою залишилися проблеми «розумної цензури» соціальних мереж та сайтів, що розповсюджують відео насильства та порнографії. До того ж, навпаки, на сьогодні можна мимо-

волі переглянути такі відео про хворих дітей або нещасних тварин, які сильно ятять душу ранимій людині та не дозволяють довгий час прийти в нормальний душевний стан.

Інші антропологічні проблеми доби інформаційної цивілізації є не менш важливими, і, не дивлячись на широкий інтерес дослідників до них, вимагають до себе ще щільнішої уваги у зв'язку із збільшенням ступеня актуальності.

Список літератури:

1. Аксьонова В.І. Антропологічні виміри комунікативно-інформаційного усвідомлення сенсу буття / В.І. Аксьонова // Антропологічні виміри філософських досліджень – Кіровоград: Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету – 2013. – Вип. 3. – С. 3-17.
2. Горбань А.В. Антропологический кризис как состояние общества переходного периода / А.В. Горбань // Культура народов Причерноморья. – 2011. – № 214. – С. 124-127.
3. Данильєв А.О. Глобалізація сучасного світу / А.О. Данильєв // Посібник у картках і схемах. – К: Генеза, 2013. – 128 с.
4. Данильєв О.Г., Дзюбань О.П. Інформаційне суспільство: морально-етичний дискурс / О.Г. Данильєв, О.П. Дзюбань // Вісник «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» Серія: Філософія. – Харків: «Право» № 2 (29) 2015 – С. 16-26.
5. Дзюбань О.П., Панфілов О.Ю., Соболева С.М. Інформаційне насильство: змістовний аспект / О.Г. Данильєв, О.Ю. Панфілов, С.М. Соболева // Вісник «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» Серія: Філософія. – Харків: «Право» № 1 (28) 2016 – С. 136-152.
6. Духовність в інформаційному суспільстві [Електронний ресурс] (підсумки Міжнародної наукової конференції «Духовність. Культура. Людина» Львів, 15-16 квітня, 2010 р.) / Тарасенко І. В. – Львів 2010. – С. 22-23. – Режим доступу: http://old.filos.lnu.edu.ua/tezy_dkl_2010.pdf
7. Кримський С.Б. Заклики духовності XXI століття / С.Б. Кримський – К.: Академія, 2013. – 32 с.
8. Муза Д.Е. Информационное общество: притязания, возможности, проблемы. Философские очерки [монография] / Д.Е. Муза. – Днепропетровск: Адверта, 2013. – 144 с.
9. Назаретян А.П. Цивилизационные кризисы в контексте универсальной истории. (Синергетика – психология – прогнозирование) / А.П. Назаретян. – 2-е изд. – М.: Мир, 2014. – 367 с.
10. Нейсбит Дж. Высокая технология, глубокая гуманность: Технологии и наши поиски смысла / Дж. Нейсбит при участии Н. Нейсбит и Д. Филиппа. – М.: АСТ: Транзиткнига, 2009. – С. 10-11, 41-42.
11. Никитин В.С. Технологии будущего / В.С. Никитин – Москва: Техносфера, 2010. – С. 246.
12. Никулина Н.Ю., Гудакова Е.В. Риски современного информационного общества / Н.Ю. Никулина, Е.В. Гудакова // Молодой ученый. – 2015. – № 1. – С. 361-363.
13. Особа у смислових вимірах техногенної цивілізації [Електронний ресурс] (підсумки Міжнародної наукової конференції «Духовність. Культура. Людина» Львів, 15-16 квітня, 2010 р.) / Лазарович Н.В. – Львів 2010 – С. 20-21. – Режим доступу: http://old.filos.lnu.edu.ua/tezy_dkl_2010.pdf
14. Словник іншомовних слів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jnsm.com.ua/cgi-in/u/book/sis.pl?Article=17982&action=show>
15. Современные исследования социальных проблем [Электронный ресурс]: (электронный научный журнал) / Н.С. Караваев. – С. 65-73. Modern Research of Social Problems, № 7 (27), 2013. – Режим доступу до журналу: www.sispnkras.ru
16. Спиркина Т. Особенности эмоционально-личностной сферы пользователей сети Интернет, склонных к Интернет-зависимости // Медицинская психология в России № 6 (11), 2011. – Режим доступу до ресурсу: http://www.medpsy.ru/mprj/archiv_global/2011_6_11/nomer/nomer18.php
17. Lanier G. You are not a gadget. Manifesto / G. Lanier – М.: Astrel', Corpus, 2011. – 42 p.

Запорожченко А.В.

Измаильский государственный гуманитарный университет

АНТРОПОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА

Аннотация

Проанализированы существующие в теории информационного общества основные черты постиндустриальной (информационной) цивилизации, её положительные и отрицательные проявления. Автор статьи обращает внимание на наиболее актуальные антропологические риски в существовании и развитии информационного общества в настоящее время и в будущем, доказывает, что экстремизм и терроризм при определенных обстоятельствах можно считать антропологическими проблемами. Статья содержит некоторые конкретные предложения по преодолению отдельных проблем человечества в эпоху информационной цивилизации.

Ключевые слова: информационное общество, антропологические проблемы, развитие, человечество, цивилизация, угроза, компьютерные технологии, риски, будущее, прогнозирование, решения.

Zaporoztchenko O.V.

Izmail State University of Humanities

ANTHROPOLOGICAL CHALLENGES OF THE INFORMATION SOCIETY

Summary

The paper focuses on the analysis of the features of postindustrial (information) civilization, which are dealt with by information society theories, and its positive and negative manifestations. The author focuses her/his attention on the potential anthropological risks inherent in the operation and development of information society at the present time and in the future, proves that under certain circumstances, extremism and terrorism also can be considered anthropological problems. The article contains further suggestions concerning overcoming certain problems facing humanity in the information society.

Keywords: information society, anthropological problems, development, humanity, civilization, threat, computer technologies, risks, future, forecasting, solution.